

Ülevaade kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise enampakkumisel saadud tulu kasutamisest 2025. aastal

Sissejuhatus

Kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteem (edaspidi ELi HKS; inglise keeles Emissions Trading System ehk ETS) on Euroopa Liidu peamine turupõhine meede, mille eesmärk on piirata ja vähendada ettevõtete kasvuhoonegaaside heidet. Süsteem kehtestati 2005. aastal, see toimib saatja maksab põhimõttel. Käesolev dokument annab ülevaate ELi HKS-i ühikute enampakkumisest riigieelarvesse saadud tulu kasutamisest Eestis 2025. aastal, sh puhtamate ja ressursitõhusamate tehnoloogiate ning lahenduste kasutuselevõtuks.

Alates 2013. aastast on Eesti saanud süsteemist koos lennunduse lubatud heitkoguse ühikutega ja Moderniseerimisfondiga¹ tulu üle **2,3 miljardi euro** (2 313 373 675 eurot), sh **aastal 2025 laekus riigieelarvesse HKS tulu 256,508 mln eurot**. Enne 2024. aastat oli tava-enampakkumistulust 50% suunatud sihtotstarbeliselt kliimaeesmärkidele, edaspidi on kogu tulu suunatud kliima- ja energiaeesmärkide täitmisele; kokku on HKS tulu suunatud neid toetavatele meetmetele 1,576 miljardit eurot.

Rahastuse jaotus valdkondade vahel perioodil 2013–2030 enampakkumisel saadud ja planeeritud tulu arvelt vastavalt riigi eelarvestrateegia (edaspidi RES) 2026–2029 meetmete jaotusele on kujutatud joonisel 1.

Joonis 1. Rahastuse jaotus valdkondade vahel perioodil 2013–2030 enampakkumisel saadud või planeeritud tulu arvelt vastavalt RESile 2026–2029.

¹ Moderniseerimisfondi vahendeid kasutatakse atmosfääriõhu kaitse seadusel alusel ja riigi eelarvestrateegiaga kooskõlas avaliku sektori hoonete energiatõhususe programmi ja energiatõhusa vähese heitega ühistranspordi programmi ellu viimiseks. Moderniseerimisfondist saadud tulu kasutamise ülevaade on leitav Kliimaministeeriumi kodulehelt: <https://kliimaministeerium.ee/moderniseerimisfond>.

Alates EL HKS enampakkumisplatvormi käivitumisest on Eestile laekunud tulust kõige rohkem eelarvevahendeid suunatud transpordi ja liikuvuse valdkonda – 1005 mln €, hoonete energiatõhususe edendamiseks 446 mln ning taastuvenergia ja energiatõhususe arendamiseks 175 mln. Seireks, teadus- ja arendustegevusteks on eraldatud peaaegu 164 mln, kliimamuutustega kohanemiseks ja loodushoiutegevusteks 37 mln ning rahvusvahelise koostöö edendamiseks üle 24 mln.

Suuremate investeeringute käivitamisega on jõutud 2025. aastaks selleni, et meetmete elluviimise iga-aastased tekkepõhised kulud suurenevad ka järgmistel aastatel, mõjutades seeläbi riigi eelarvepositsiooni.

Võrreldes 2024. aastaga tehti 2025. aastal kulusid 74% võrra rohkem.

Tabel 1. HKS tulu arvelt tehtud kulud 2024. ja 2025. aastal.

	2024	2025
Kulud (mln eurot)	117,96	205,13

Meetmete finantsandmed, tulemused ja mõjud on kirjeldatud aruande punktides 2 kuni 4 iga meetme kohta eraldi.

Eelnõu esitamise aluseks on Vabariigi Valitsuse määrused nr 126 „Lubatud heitkoguse ühikute enampakkumise kord“ ning nr 121 „Kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise enampakkumisel saadud tulu kasutamise, aruandluse ja teavitamise üldtingimused“.

Eelnõu ja ülevaate koostas Kliimaministeeriumi finantsosakonna nõunik Aive Haavel (6278908, aive.haavel@kliimaministeerium.ee).

1. Kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteem

Alates 2005. aastast toimib ELi kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteem, milles osales 2025. aasta seisuga 37 Eesti paikset käitist ja üks lennundusettevõte. Alates 2024. aastast laiendatakse süsteemi meretranspordile. 2026. aasta juuni seisuga on nimekirjas 16 aktiivset laevandusettevõtjat, kokku 53 laevaga, mille kogumahutavus (GT) on 5000 või rohkem.

Kauplemine toimub enampakkumise teel enampakkumisplatvormil, millel müüakse EL riikide ning Moderniseerimisfondi ühikuid ja kust HKS ettevõtted ühikuid ostavad. Enampakkumistulu kasutus on atmosfääriõhu kaitse seaduse alusel kavandatud pikaajalise strateegilise planeerimise ühtse protsessi osana.

Eesti sai perioodil 2013–2020 enampakkumisel eelarvetulu kokku 534 486 495 eurot. 2021. aastal algas lubatud heitkoguse ühikute enampakkumise süsteem neljas kauplemisperiood (2021–2030), millest Eesti on saanud tulu järgmiselt (mln eurot):

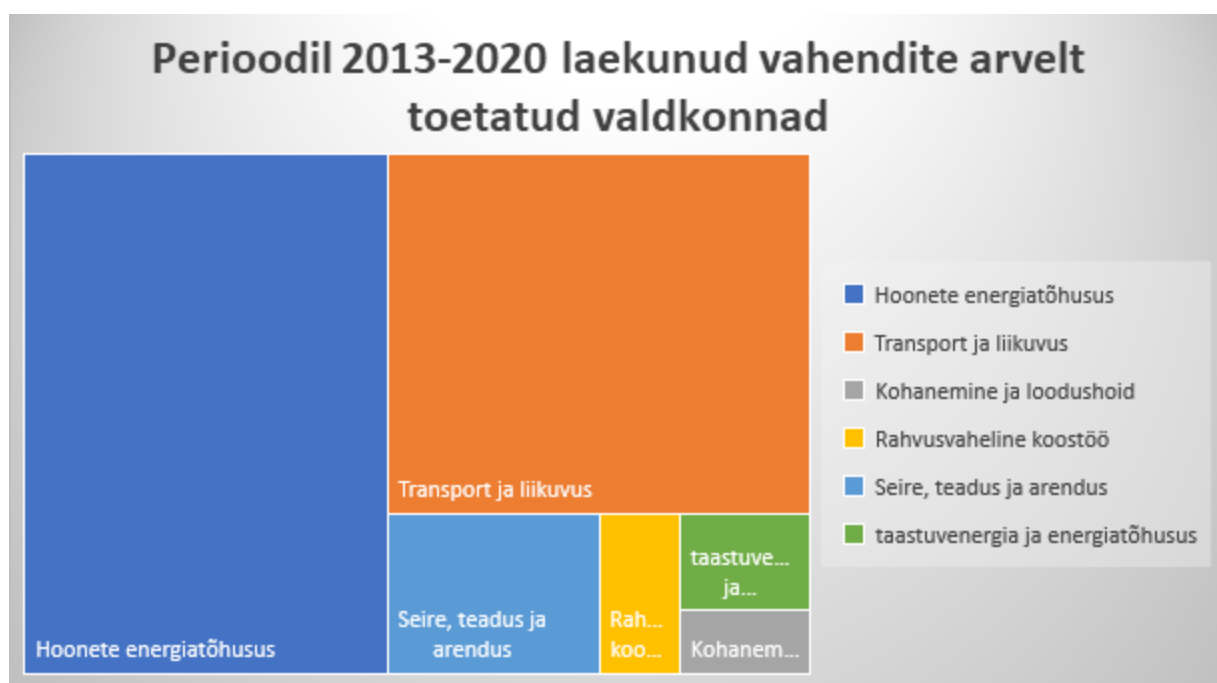
2021	2022	2023	2024	2025
248,065	333,249	358,751	253,477	256,508

Alates 2024. aastast tuleb 100% enampakkumisel saadud tulust kasutada seaduses (§ 161 lg 4) ja EL HKS direktiivis määratletud kliimaeesmärkide täitmiseks. Kuni 2023. aastani kehtis reegel kasutada vähemalt 50% tulust kliimaeesmärkidele.

Lisaks eespool kirjeldatud nn tava-enampakkumistele toimusid aastatel 2014–2024 n-ö lennunduse lubatud heitkoguse ühikutega enampakkumised, ka neist saadud tulu tuleb kasutada 100% kliimamuutuste leevendamiseks ja nendega kohanemiseks. Lennunduse enampakkumistulu kasutamise eest vastutab KliM.

2. Perioodil 2013–2020 laekunud enampakkumistulu vahenditest rahastatavad käimasolevad meetmed

Perioodil 2013–2020 laekunud vahendite jaotus valdkondade vahel on kujutatud joonisel 2. Vastavalt VV 04.11.2016 määrusele nr 121 on vahendid kasutatavad kuni 30.11.2026.

Joonis 2. Perioodil 2013–2020 laekunud vahendite jaotus valdkondade vahel.

Et aidata täita direktiivist 2012/27/EL tulenevat keskvalitsuse hoonete rekonstrueerimise kohustust ja parandada hoonete energiatõhusust, eraldati selleks 46% perioodil laekunud vahenditest. Säästva transpordi arendamiseks vajalikeks investeeringuteks (sh kohalikust toorainest toodetava biogaasi tootmise käivitamiseks) suunati ca 37% meetmete kogumahust ning üle 8% seire, teaduse ja arendusega seotud tegevusteks ja investeeringuteks. Kliimamuutustega kohanemise toetuseks rahastati üleujutusriskidega piirkondades vajalikke tegevusi ja rahvusvahelise koostöö panuseks suunati ca 3% vahenditest.

Tabel 2. Perioodi 2013-2020 meetmete vastutajad ja finantsandmed

Meetmed 2013-2020	vastutaja	eelarve	kohustustega kaetud	tekkepõhine kulu kokku 2013-2025	sh tekkepõhine kulu 2025
Energiasäästumeetmed korterelamutes	KLIM	22 913 000	22 582 399	22 167 402	99 195
Energiatõhususe ja taastuvenergia kasutuse edendamine avaliku sektori hoonetes	RaM	97 312 038	97 312 038	97 179 303	2 221 846
2020. aasta nn prognoosi aluste uuendamisest tuleneva täiendava laekumise/tulu 50% sihtotstarbeline kasutus (Rail Baltica projekti riigieelarveline kaasfinantseering 2020.a; säästva transpordi projektid raudtee-transpordis ning veetranspordis (parvlaev))	KLIM	53 477 962	52 988 553	51 424 385	34 272 793
Kliimapolitiika eesmärkide täitmine nn pilootprojektideks	KLIM	38 054 000	38 207 443	37 376 955	8 131 168
Eesti panus rahvusvahelisse kliimakoostöösse	KLIM	8 329 000	8 122 210	8 122 210	101 142
Üleujutusriskide maandamine	KLIM	5 367 000	5 369 491	5 295 645	613 826

2.1. Energiasäästumeetmed korterelamutes

Meetme eesmärk: toetada tüüpelaemutega korteriühistute elemendipõhise rekonstrueerimise projekte, mis panustavad oluliselt eesmärki vähendada aastaks 2050 hoonefondi CO₂-heidet.

Investeeringuprojektid lõppesid 2024. aastal. 2025. aastal toimusid Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuses meetme järeltegevused: elemendipõhise rekonstrueerimise pilootmeetmes osalenud majade elanike seas viidi läbi **rahulolu-uuring**, kus joonistus välja positiivne tulemus ja hoiak elemendipõhise rekonstrueerimise kohta.

2.2. Energiatõhususe ja taastuvenergia kasutuse edendamine avaliku sektori hoonetes

Meetme eesmärk: avaliku sektori hoonetesse tehtavate investeeringute kaudu energiatõhususe parandamine, energiasäästu meetmete kasutusele võtmine ja/või taastuvenergia kasutuse edendamine.

Meedet viiakse ellu 2 alameetmena:

1. kohalike omavalitsuste hoonete energiatõhususe tõstmine – vastutaja Regionaal- ja Põllumajandusministeerium.

- Kohalike omavalitsuste mitmeotstarbeliste hoonete energiatõhususe projektide alameetme kolmes taotlusvoorus rahastati kokku **47 projekti**, mille tulemusena vähenes avaliku sektori kasutuses olev **C klassi nõuetele mittevastav pind 81 563 m² võrra**.

2. keskvalitsuse kasutuses olevate hoonete energiatõhususe suurendamine – vastutaja Rahandusministeerium. Rahastatud on neljas taotlusvoorus kokku **26 projekti**. Avaliku sektori kasutuses olev **C klassi nõuetele mittevastav pind vähenes 83 421 m² võrra**.

2.3. 2020. aasta nn prognoosi aluste uuendamisest tuleneva täiendava laekumise/tulu 50% sihtotstarbeline kasutus (Rail Balticu projekti riigieelarveline kaasfinantseering 2020. a; säästva transpordi projektid raudtee-transpordis ning veetranspordis (parvlaev)

Meede jaguneb kolmeks alategevuseks, millest elluviimisel on veel Eesti suursaarte laevaliinide teenindamiseks **energiatõhusa ja keskkonnasõbraliku parvlaeva hankimine**. 2025. aasta esimesel poolel laekusid pakkumused kolmandale välja kuulutatud riigihankele parvlaeva projekteerimiseks ja ehitamiseks. Kõik pakkumused ületasid projekti eelarvet ja lükati tagasi. Aasta teisel poolel alustati läbirääkimistega hankemenetlust, mille lõplike pakkumuste esitamise tähtjaks määrati 02.03.2026. Hankeleping sõlmiti 2026.a mais. Laev valmib 2028. aastal, meetme rahastust jätkatakse perioodi 2021-2030 vahendite arvelt (meede energiatõhus vähese heitega parvlaev).

2025. aastal otsustati perioodi 2013-2020 vahendite ümbertõstmise sama perioodi CO₂ kvoodimüügi tulust toetatud meetmete vahel nii, et samaeesmärgiliste meetmete raames saab algselt otsustatud summa kasutada perioodil 2021-2030 ellu viidavate projektide kaudu. Selle otsuse tulemusena ei muutu eesmärkide vaheline tulu kasutuse jaotus ega maht (muudatuste summa on null). Ümbertõstmiste tulemusel anti meetme „Kestlik ühistransport: Rail Balticu rajamise toetamine“ kasutusse eelarve 2025. aastal.

2.4. Kliimapoliitika eesmärkide täitmine nn pilootprojektides

Meetme eesmärgiks on toetada Eestis erinevate tegevuste ja pilootprojektide tulemuslikku elluviimist kliimamuutustega kohanemise ning kliimamuutuste mõju leevendamise tegevuste elluviimiseks.

Pilootmeetme raames 2025. aastal ellu viidud olulisemad tegevused ja tulemused:

1) Jätkus 2019. aastast alates rahastatud kliimamuutustega kohanemise arengukava rakendusplaani programmi tegevuste elluviimine. Teostati **Võrtsjärve ja mereseiret, korraldati noortele Junior Ranger laager**, alustati kliimaseaduse ettevalmistamiseks **kliimaatlase** koostamisega ning lõppes **võõrliikide uuring Eesti merealadel** ballastvee konventsiooni vabastuste andmiseks regulaarliinidel sõitvatele laevadele ja 2024. aastal **lasteaiaste rohetehnoloogia teadlikkuse** suurendamine taotlusvoorus rahastatud 46 projekti

elluviimine. Lasteaialapsed tegelesid ilmavaatlustega, kasvasid taimi, käisid õppekäikudel ja omandasid teadmisi mänguliste tegevuste kaudu.

2) Lõppes rohevesiniku ühistranspordis kasutuselevõtu projekt, mille käigus loodi **taksoveo valdkonnas tervikahel**, mis koosneb rohevesiniku tootmisüksusest, tarnetaristust ja 30 vesinikuautost. Projekti tulemusena väheneb KHG heide **1,7 CO₂ekv kt/a ning muu kaasnev aerosoolne heide 0,06 t/a**.

3) Jätкус 2021. aastal alanud Eesti-Läti **meretuulepargi eelarendusprojekt ELWIND**. Heaks kiidetud keskkonnamõjude hindamise programmi alusel teostati uuringuid: merepõhja elustiku, elupaikade, setete ja veekvaliteedi uuring, **merepõhja geofüüsikaline kaardistamine, kalastiku, kalanduse, linnustiku ning nahkhiirte keskkonnauuringud**. Projekti rahastus jätkub perioodi 2021-2030 meetmest.

4) Jätкус projekt GEOENEST geotermaalenergia rakenduste majandusliku mõju hindamiseks ning esimeste geotermaalenergia pilootjaamade ehitamine. Selle raames uuritakse maapõueenergia rakenduste kasutatavust Eestis, ning kaevandus- ja merevee soojusenergia rakenduste kasutuspotentsiaali. 2025. aastal jätkus Roosna-Allikul valminud soojuspumbajaama seadistamine efektiivsuse tõstmiseks. Valmis **36 kilovatise soojusvõimsusega madalatemperatuuriline kütte- ja jahutusvõrgu (5G DHC) katsesüsteem** EGT Arbavere uurimiskeskuses Lääne-Virumaal, puuraugu sügavus on 712,5 m.

2.5. Eesti panus rahvusvahelisse kliimakoostöösse

Meetme eesmärk on aidata kaasa kliimamuutuste leevendamisele ja nendega kohanemisele arenguriikides.

Toetust anti Eestis või välisriigis välja töötatud ja Eestis lisandväärtuse saanud lahenduste, teadmiste, teenuste ja toodete viimiseks arenguriikidesse, aitamaks neis kliimamuutusi leevendada ja/või kliimamuutuste mõjuga kohaneda. 2025. aastal lõppesid viimased taotlusvoorudes rahastatud projektid. Ellu on viidud 27 projekti Keenias, Tansaania, Ukrainas, Gruusias, Costa-Rical, Namiibias, Azerbaidžaanis, Kasashtanis, Grenadas ning Bangladeshis.

2.6. Üleujutusriskide maandamine

Meetme eesmärk on ära hoida või vähendada üleujutusega seotud olulistest riskipiirkondades üleujutuste võimalikke kahjulikke tagajärgi inimese tervisele, keskkonnale, kultuuriväärtustele ja majandustegevusele.

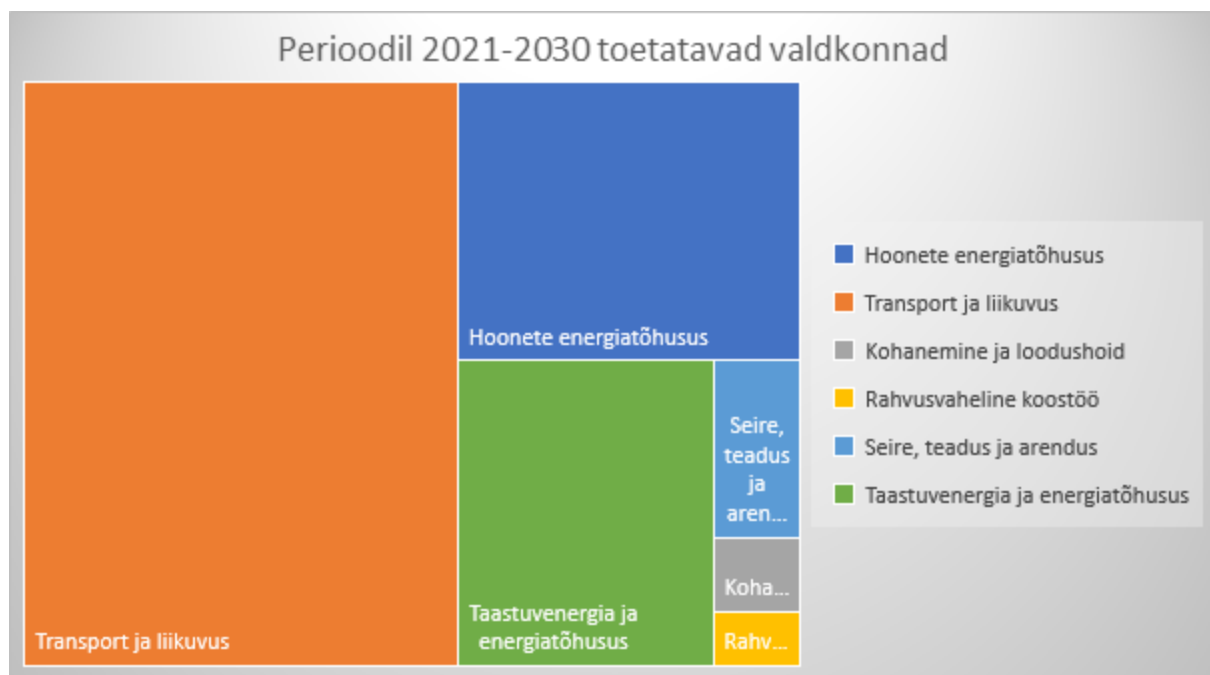
Kolme avatud taotlusvooru tulemusel on ellu viidud **üheksa üleujutusohuga piirkonna** uuringud ja **üheksa ehituslikku projekti** Paines, Sindis, Pärnus, Haapsalus, Keilas Kuressaares ja Hiiumaal.

Jätкус üleujutuste ja veetaseme kaugseire (satelliitandmete) põhise teenuse arendamine. Teenusega pakutakse **veetaseme ja üleujutuste ruumilist operatiivinfot** Keskkonnaagentuuri ilmateenistuse kodulehel² koos jaamades teostavate paikmõõdistustega.

² <https://www.ilmateenistus.ee/siseveed/uleujutuste-kaart/>

3. Perioodil 2021+ laekunud enampakkumistulu vahenditest rahastatavad meetmed, mida viidi ellu 2025. aastal.

Kauplemisperioodil 2021–2030 on RES 2026–2029 alusel kavandatud meetmete rahastamine laekunud või RESi perioodil prognoositavalt laekuvate vahendite arvelt. Perioodi 2021–2030 vahendite jaotus valdkondade vahel on kujutatud joonisel 3.

Joonis 3. Perioodi 2021+ meetmete jaotus valdkondade vahel.

Transpordi ja liikuvuse valdkonna arendamiseks ja investeeringuteks on suunatud 57% meetmete kogumahust, sealhulgas Rail Baltica raudteetrassi ehituseks, rongide soetamiseks ja hooldusdepoo rajamiseks; hoonete energiatõhususe parandamiseks 20% ning taastuenergia ja energiatõhususe edendamiseks 17%. Nii kohanemise ja loodushoiu toetuseks kui ka seire, teadus- ja arendustegevuse rahastamiseks on ette nähtud 2% ja 1% perioodi eelarvest suunatakse rahvusvahelise koostöö eesmärkide täitmiseks.

Säästva transpordi meetmed

Tabel 3. Perioodi 2021+ säästva transpordi meetmete vastutajad ja finantsandmed

Transpordi valdkonna meetmed	vastutaja	eelarve RESis	kohustustega kaetud	tekkepõhine kulu kokku 2021-2025	sh tekkepõhine kulu 2025
Täiendavate elektrirongide soetamine (ühistranspordi kasutatavuse suurendamiseks)	KLIM	56 174 557	56 174 557	1 234 586	1 234 586

Kestlik ühistransport: Rail Balticu rajamise toetamine	KLIM	584 833 000	107 494 083	87 383 704	40 740 594
KOV energiatõhusa vähese heitega ühistranspordi arendamine	REM	17 000 000	468 419	39 739	39 739
Reisirongiliikluse taktipõhise liikumisgraafiku ettevalmistus ühistranspordi kasutatavuse parandamiseks	KLIM	20 000 000	20 000 000	9 354 556	8 911 929
Saarte ühenduse elektrilaevalde kaldataristu	KLIM	8 000 000	8 000 000	25 560	25 560
Ühistranspordi ligipääsetavuse parendamise toetamine	KLIM	11 800 000	11 218 112	3 112 771	3 094 482
Kestliku raudteetranspordi arendamine, raudteevõrgustiku elektrifitseerimine	KLIM	48 045 000	48 045 000	5 019 709	3 619 082
Uue vähese heitega rongide hooldusdepoo (Soodevahe ühisdepoo)	KLIM	55 000 000	55 000 000	1 158 570	1 087 270
Alternatiivkütustuste taristu arendamine transpordis (elektri- ja vesiniku laadimistaristu)	KLIM	18 400 000	14 400 000	2 566 705	2 282 875
Vähese heitega sõidukite kasutuselevõtt	KLIM	10 000 000	8 875 283	8 707 483	1 891 778
KOKKU		829 252 557	329 675 454	118 603 381	62 927 894

3.1. Täiendavate elektrirongide soetamine

Meetme eesmärk on kaasaegse ja energiasäästliku raudteetranspordi kasutuselevõtmise kaudu panustada kliima- ja energiaeesmärkidesse. Meetme raames soetatakse raudtee reisijateveo avalikuks teenindamiseks **kuus uut elektrirongi** ning rongide teenindamiseks vajalikke depooseadmeid ja varuosi. Tellitavad elektrirongid on **kahesüsteemsed**, nendega saab sõita nii vanas kontaktvõrgu alas kui ka uutel planeeritavatel elektrifitseeritud raudteelõikudel. Uued rongid tarnitakse 2026. aasta lõpuks.

3.2. Kestlik ühistransport: Rail Balticu rajamise toetamine

Jätkub Euroopa ühendamise rahastu toel **Rail Balticu projekti Eesti osa** ehitamine, mille Eesti-poolse kaasfinantseering kaetakse HKSi vahenditest. RES 2026–2029 raames eraldati täiendavalt rahastust taristu objektide ehituseks – näiteks Soodevahe liiklussõlme ja Lagedi viadukti ehitus, Rapla VI etapi põhitrassi alusehitus, Ülemiste-Pärnu ja Pärnu-Läti piir planeerimine, projekteerimine, alusehitus ja rajatised, infrastruktuuri hoolduskeskuse rajamine. Projekti raames ehitatakse kokku *ca* 213 km elektrifitseeritud 1435 mm rööpmelaiusega raudteed Tallinnast Iklasse. **2025. aasta lõpuks on sõlmitud põhitrassi ehituslepingud Ülemistest Eesti-Läti piirini**, 12 põhitrassi lõiku on ehitamisel.

3.3. Kestliku ühistranspordi arendamine

- *KOV energiatõhusa vähese heitega ühistranspordi arendamine*

Meetme eesmärk on kasvuhoonegaaside heite vähendamine ja energiatõhususe suurendamine Eesti transpordisektoris elektribusside või vähese heitega busside kasutuselevõtu abil ning heiteta ühistranspordile ülemineku ergutamine. **Piirisaare–Laaksaare liini talviseks** teenindamiseks soetatakse **rohehõljuk**, mis alustab liini teenindamist 2026. aastal. Maakonnaliinidele hangitakse vähese heitega või heiteta bussid. **2025. aastal valmistati hanget ette.**

- *Reisirongiliikluse taktipõhise liikumisgraafiku ettevalmistus ühistranspordi kasutatavuse parandamiseks*

Eesmärk on võimaldada **reisirongide sõidukiiruse suurendamist kuni 160 km/h**, rekonstrueerides Kiltsi–Vägeva raudteelõigu, pikendades Tapa–Tartu raudteelõigul olemasolevad lühikesed ooteplatvormid ning rajades tunnelid raudteeluseks läbipääsuks, õgvendades kõverad ja rekonstrueerides Palupera–Keeni raudteelõigu (Euroopa Ühendamise Rahastu (CEF) sõjalise mobiilsuse (Military Mobility) projekti omafinantseering). Kokku rekonstrueeritakse 39 km raudteed. 2025. aastal toimusid ehitustööd Alupere tunneli rajamisel ning Palupera-Puka ja Kiltsi-Rakke lõigul, projekt lõpeb 2026. aastal.

- *Saarte ühenduse elektrilaevade kaldataristu*

Eesmärk on rajada **Virtsu-Kuivastu sadamate kaldaelektritaristu**, et sadamad oleks valmis teenindama Riigilaevastiku tellitud elektriparvlaeva (kaasnevalt CEF projekti toetusele). Projekti käigus rekonstrueeritakse sadamate elektrisüsteemid, kohandatakse sadamarajatised ja paigaldatakse laadimisjaamad. **2025. aastal koostati laadimisjaamade lähteülesanne**, valmistati ette elektrisüsteemide rekonstrueerimise Virtsu ja Kuivastu sadamas. Lisaks uuendatakse kalda elektritaristut AS-le Saarte Liinid kuuluvates väikesadamates. 2025. aastal koostati **Roomassaare sadama** elektrisüsteemi põhiprojekt.

3.4. Ühistranspordi ligipääsetavuse parandamine

Eesmärk on tõsta ühistranspordi taristu sõlmpunktide ohutust ja mugavust, soodustada säästva liikumisviisi jalgratta- ja jalgteede rajamisega ning raudteepeatustele ligipääsetavuse parendamisega. 2025. aastal sõlmiti 34 kohaliku omavalitsusega leping kokku 330 ühistranspordi taristu sõlmpunkti ohutuse tõstmiseks. Tegevused peavad olema lõpetatud 2027. aastal. Transpordiameti eestvõttel koostati 2025. aastal **rattastrateegia aastani 2040**. 15 objektile alustati investeeringuid näiteks pargi ja reisi parklate, jalgratta- ja jalgteede rajamiseks, et parendada ühistranspordile ligipääsetavust. AS Eesti Raudtee investeerib Nelijärve, Jäneda ja Lehtse raudteepeatuskohtade ohutumaks muutmisesse, pikendades platvorme, rajades tunnelid ja parklaid.

3.5. Kestliku raudteetranspordi arendamine

- *Raudteevõrgustiku elektrifitseerimise alameede*

Eesmärk on elektrifitseerida raudteevõrgustik Tallinn-Tartu, Tapa-Narva ja Lagedi-Muuga lõikudel, et **vähendada raudteetranspordi kahjulikku mõju keskkonnale** ning viia raudteetransport uuele kvaliteeditasemele ja oluliselt vähendada transpordisektori keskkonnamõju, kasutades raudteetranspordis taastuvenergiat. Kavas on saadaelektrifitseeritud kokku ca 500 km rööbasteid. **2025. aastal ehitati ümber jaamateid Tartus, Ülemistel ja Tapa-Narva lõigul ning investeeriti turvangersüsteemidesse.**

- *Uue vähese heitega rongide hooldusdepoo alameede (Soodevahe ühisdepoo)*

Uute vähese heitega rongide käitamiseks vajaliku hooldusdepoo planeerimis- ja projekteerimistööd ning vajalike kinnisasjade omandamine ning uute elektrirongide hoolduseks vajaliku 25 kV testliini rajamine Pääsküla depoesse ja hilisem teisaldamine uude vähese heitega rongide hooldusdepoesse. **2025. aastal valmis testliin Pääsküla depoesse ja EVR kesklaos eskiisprojekt ja Soodevahe ühisdepoo raudteerajatiste eskiisi esimene versioon, viidi läbi kesklaos pöörmehang.** Ühisdepoo hakatakse hooldama nii olemasoleval raudteetaristul kui rajataval Rail Balticul sõitvaid reisironge.

3.6. Alternatiivkütustuste taristu arendamine transpordis (elektri- ja vesiniku laadimistaristu)

Meetmes on kaks tegevust.

Raskeveokite laadimistaristu toetusmeede **ettevõtetele**, mille eesmärk on tagada 2030. aastaks Eestis 3600 kW laadimisvõimsus elektrilistele raskeveokitele. Toetust plaanitakse anda kütuseettevõtjatele elektriliste raskeveokite laadimistaristu loomiseks Eesti põhimaanteedel Euroopa ühendamise rahastu toetusele täiendava toetusena. **2025. aastal alustati meetme tingimuste ümber kujundamist, sest rahastusotsuseid ei tehtud.** Toetuse taotlejad ei saanud oma projektile toetust CEF meetmest, mille Eesti-poolseks lisarahastuseks oli meede kavandatud.

Lennujaamade taristu arendamise meetmes on kaugem eesmärk saavutada Tallinna lennujaama süsinikuneutraalsus parandades hoonete energiatõhusust ja tõhustades elektrivõrku. 2025. aastal alustati hoonete renoveerimise, **elektrilaadijate võrgustiku arenduse ja jäätõrje juhtimissüsteemi** laiendamisega. Samuti jätkati päikesepargi paigalduse ja **lennukite CO₂-vabade maapealsete elektritoiteseadmete** hankega, lõpetati Tartu lennujaama soojusvarustussüsteemi ja Ruhnu reisirterminali rekonstrueerimine ning Kärkla terminali valgustuse rekonstrueerimine.

3.7. Vähese heitega sõidukite kasutuselevõtt

Meetme eesmärk on Eestis kasvuhoonegaaside heite vähendamine transpordisektoris nullheitega sõidukite ulatuslikuma kasutuselevõtu abil ning nullheitega sõidukite kasutamise propageerimine ning laadimistaristu arendamine. Sõidukite toetust anti uute täiselektriliste sõiduautode ja väikekaubikute (M1 ja N1 kategooria) ning elektriliste kastirataste ostmiseks.

Sõidukite toetuse taotlusvooru eelarve ammendati 21.03.2025. **Eraisikud on soetanud 1037 autot ja ettevõtted 695 autot. Toetuse abil on ettevõtted soetanud 113 ja eraisikud 125 kastiga ratast.** Kastiga rattad on lühikeste vahemaade läbimisel **arvestatavaks alternatiiviks autoga sõitmisele.** Elektriautode laadimistaristu taotlusvoor avati 28.08.2025, toetatakse avalike laadimispunktide rajamist piirkondadesse, kus laadimisvõimalused on olnud piiratud või puudunud. Rahastatud on Tori valla taotlus **Sindi gümnaasiumi, Are huvikeskuse ja Tori põhikooli juurde laadimispunktide paigaldamiseks.**

Hoonete energiatõhususe meetmed

Tabel 4. Perioodi 2021+ hoonete energiatõhususe meetmete vastutajad ja finantsandmed

Hoonete energiatõhususe meetmed	vastutaja	eelarve RESis	kohustustega kaetud	tekkepõhine kulu kokku 2021-2025	sh tekkepõhine kulu 2025
Avaliku sektori hoonete energiatõhusus, KOV hoonete alameede	REM	163 805 000	59 112 392	32 312 286	23 495 966
Avaliku sektori hoonete energiatõhusus, keskvalitsuse hoonete alameede	RAM	93 386 000	23 985 280	2 093 772	2 087 978
Avaliku sektori hoonete energiatõhusus, kultuuriväärtusega hoonete alameede	RAM	14 000 000	6 256 000	1 252 935	1 250 038
Tervishoiuasutuste energiatõhususe toetamine	SOM	3 529 000	3 529 412	441 500	504 269
KOKKU		274 720 000	92 883 084	36 100 493	27 338 251

3.8. Avaliku sektori hoonete energiatõhusus

Meetme eesmärk on avaliku sektori hoonete energiatõhususe parandamine, energiasäästu meetmete kasutusele võtmine ja/või taastuvenergia kasutuse edendamine.

Meede koosneb 3 alameetmest:

- 1) **riigi keskvalitsuse** kasutuses olevate hoonete energiatõhususe parandamine. Toetuse tulemusel väheneb energiatõhususe nõuetele mittevastavate hoonete pindala. 2025. aastal jätkus 1. taotlusvoorus rahastatud Sisekaitseakadeemia ühiselamu ja õppehoone ehitus. **Projekti tulemusena lisandus 14 813 m² ligi nullenergiahoone pinda.** Järgmine taotlusvoor on kavandatud 2026. aastaks.
- 2) **kohalike omavalitsuste** mitmeotstarbeliste hoonete energiatõhususe parandamine.

- KOV hoonete energiatõhusaks rekonstrueerimine. 2022. aasta taotlusvooru tulemusel on lõpetatud 21 projekti ja elluviimisel veel 4 projekti, **energiatõhususe nõuetele mittevastavate hoonete pindala vähenes 42 tuhande m² võrra**. 2026. aastal avatakse järgmine taotlusvoor suurematele hoonetele.
 - KOV liginullenergiahoonete ehitamine olemasolevate suure energiakuluga hoonete asemele. 2023.a taotlusvooru tulemusel on lõpetatud üks projekt - **avaliku sektori nõuetele mittevastavate hoonete pindala väheneb ligi 4000 m² võrra, ehitati 3264 m² liginullenergiahoone** ja käimas on **11 projekti**, mis on plaanis lõpetada 2026. aastal. 2025. a taotlusvoorus rahastati 13 projekti.
- 3) **avaliku sektori kultuuriväärtusega hoonete** energiatõhususe parandamise alameetme valmistas ette RaM koos Kultuuriministeeriumi ning Muinsuskaitseametiga. **2024. aasta taotlusvoorus rahastati 19 projekti**, teine taotlusvoor toimus 2025. aasta teisel poolel. Lõpetatud on kaks projekti, **rekonstrueeriti 1513 m²**.

3.9. Tervishoiuasutuste energiatõhususe toetamine

Meetme eesmärk on suurendada energiatõhusust, muutes haiglate hooned energiatõhusateks integreeritud heaoluteenuste arendamise ja osutamise keskusteks, pöörates erilist tähelepanu taastuenergiaallikate kasutamisele. Elluviimisel on kaks projekti: **Narvas ja Kuressaares**, kus pärast ehitustööde lõppu 2028. aastal **väheneb primaarenergia aastane tarbimine 2225 MWh aastas**.

Taastuenergia ja energiatõhususe meetmed

Tabel 5. Perioodi 2021+ taastuenergia ja energiatõhususe meetmete vastutajad ja finantsandmed

Taastuenergia ja energiatõhususe meetmed	vastutaja	eelarve RESis	kohustustega kaetud	tekkepõhine kulu kokku 2021-2025	sh tekkepõhine kulu 2025
Investeering kompensatsiooni-meetmesse, võimaldamaks Kirde-Eestis tuuleenergia tootmisvõimsuste rajamist	KaM	37 000 000	37 000 000	37 000 000	16 955 537
Ressursitõhususe ja/või süsinikuauditid suuremates põllumajandusettevõtetes, CO2 taaskasutuse ja kontrollitavate kliimatingimustega kasvuhoonete pilootprojektid	ReM	3 500 000	1 668 994	1 647 376	594 549
Keskkonnasäästlikud energialahendused väikesaartel	KaM	1 800 000	1 800 000	411 412	137 892
Energiasäästlikud valgustuslahendused (sh alameede: energiasäästlikud	KuM	9 000 000	9 000 000	8 356 476	6 601 174

valgustuslahendused kultuuriasutustele					
Reoveepuhastuse energiatõhususe parandamine	KLIM	6 500 000	528 300	55 950	55 950
KOKKU		57 800 000	49 997 294	47 471 214	24 345 102

3.10. Investeering kompensatsiooni-meetmesse, võimaldamaks Kirde-Eestis tuuleenergia tootmisvõimsuste rajamist

Meetme raames investeeriti õhuseireradaritesse ja raadioluuresüsteemidesse Kirde-Eesti alade osaliseks vabastamiseks riigikaitsealistest kõrguspiirangutest, mis võimaldab kolme arendusjärgus tuulepargi ehitust Aidus, Varjas ja Purtses koguvõimsusega 290 MW. Kõigi eelduste kohaselt on piirkonda, mis hõlmab Lääne-Virumaad ja Ida-Virumaa lääneosa, võimalik täiendavalt rajada tuuleparke koguvõimsusega 400+ MW. Radar ja raadiosüsteemide taristu valmisid 2025. aastal ja meetme elluviimine lõpetati.

3.11. Ressursitõhususe ja/või süsinikuauditid suuremates põllumajandusettevõtetes, CO2 taaskasutuse ja kontrollitavate kliimatingimustega kasvuhoonete pilootprojektid

Meetme eesmärk on välja töötada kasvuhoonegaaside audit koos parendamissoovitustega põllumajandusettevõtetes, tagada kontrollitud tingimustes sordiaretus ja haigusvaba taimse paljundusmaterjali tootmine, et kliimamuutustest mõjutatud uutesse kohalikesse oludesse sobivad, taimekahjustajatele resistentsed ja hea saagikvaliteediga sordid jõuaksid põllumajandustootjateni.

- 1) Eesti Maaülikooli Polli aiandusuuringute keskusele **poolsteriilse kasvuhoone (putukakindel) rajamine supereliit-paljundusmaterjali tootmiseks valmis 2025. aastal**. Lisaks soetati täiselektriline kahveltõstuk, mille laadimiseks kasutatakse taastuvatest allikatest toodetud elektrienergiat.
- 2) Põllumajandusettevõtetes süsiniku jalajälje hindamiseks tööriista ja juhendi koostamine ning põllumajandusettevõtetes süsiniku jalajälje hindamiste läbiviimine. 2025. aastal tehti põllumajandusettevõtetes süsiniku jalajälje testhindamisi. 2026. aastal parandatakse testhindamistel selgunud vead tööriistas ja juhendis.

3.12. Keskkonnasäästlikud energialahendused väikesaartel

Eesmärk on võtta Vaindloo saarel kasutusele taastuvenergia lahendused ning ohutud ja säästvad, vähem süsinikdioksiidi heidet tekitavad energiaallikad. **Vaindloo saarele** soetatakse

ja paigaldatakse radarijaama **taastuenergia lahendus**. Selle tulemusel väheneb diislikütuse vedu väikesaarele, CO₂ heitmed ning keskkonnareostuse oht merel ja saarel. Projekt koostati ka Naissaare jaoks, kuid kuna see ületab meetme eelarvet, realiseeritakse projekt ainult Vaindlool. 2025. aastal sõlmiti leping ja alustati investeringutega. Projekt valmib 2026.

3.13. Energiasäästlikud valgustuslahendused

Kultuuriministeeriumi elluviidava meetme eesmärk on energiasäästu saavutamine etendusasutustes vahetades valgustid leed-tehnoloogial seadmete vastu. 2024. aastal toimunud era- ja munitsipaaletendusasutuste taotlusvoorus rahastatud kaheksa projekti lõpetati kõik 2025. aasta jooksul **saavutades energiasäästu 74,5% võrreldes projektieelse olukorraga, valgustite energiatarve vähenes 472 kW võrra**. Sihtasutuste ja avalik-õiguslike etendusasutuste taotlusvoorus toetatud projektid on elluviimisel. 2025. aasta lõpuks lõpetati seitse projekti 11-st, **saavutades energiasäästu 70,9% (1126 kW)**. Suurima energiasäästu saavutas Vanemuise teater - arvutuslik energiasääst 88,4%.

3.14. Reoveepuhastuse energiatõhususe parandamine

Eesmärk on vähendada vee-ettevõtetes reoveepuhastusele kulutatava elektrienergia hulka ning aidata kaasa elanikkonnale taskukohaste hindadega ühiskanalisisatsiooni teenuste pakkumisele. **2025. aastal** avati taotlusvoor. Rahastatud on 11 projekti, neist **kaks auditi projekti on lõpetatud**.

Rahvusvaheliste protsessidega seotud meetmed

Tabel 6. Perioodi 2021+ rahvusvaheliste protsessidega seotud meetmete vastutajad ja finantsandmed

Rahvusvaheliste protsessidega seotud meetmed	vastutaja	eelarve RESis	kohustustega kaetud	tekkepõhine kulu kokku 2021-2025	sh tekkepõhine kulu 2025
Rahvusvaheline kliimapoliitika-alane koostöö	KLIM	16 200 000	4 731 437	3 602 537	1 407 338
Rahvusvaheline kliimapoliitika ja biokütuste aruandlus ning KHG kauplemisüsteemide koordineerimine ja arendamine, KLIM alameede	KLIM	14 584 000	3 969 276	5 436 557	1 827 858

Rahvusvaheline kliimapoliitika ja biokütuste aruandlus ning KHG kauplemissüsteemide koordineerimine ja arendamine, RAM alameede	RAM	1 181 000	100 000	100 000	100 000
---	-----	-----------	---------	---------	----------------

3.15. Rahvusvaheline kliimapoliitika-alane koostöö

Meetme raames korraldatakse arenguriikides kliima-eesmärkide saavutamist toetavate koostööprojektide toetamiseks avatud taotlusvoore ning antakse abi sihtriigi pöördumise, teise doonorriigi koostööettepaneku või rahvusvahelise organisatsiooni, konverentsi või muu rahvusvahelise kogu üleskutse või abipalve alusel või ka Eesti omal algatusel.

2025. aastal toimus 7. avatud taotlusvoor, rahastati viit projekti, voo **sihtriik oli Ukraina**. Näiteks **parandatakse Ukraina sisepõgenike elutingimusi** päikeseenergial toimivate ventilatsiooni- ja kütteseademetega, töötatakse välja **suuremahuline portatiivne energiamahuti** kasutamiseks piirkondades, kus tavapärane elektrivõrk on häiritud ja juurutatakse **taastava põllumajanduse praktikaid**, et parandada muldade süsiniku sidumise võimet ja vähendada kasvuhoonegaase ning muldade degradeerumist.

3.16. Rahvusvaheline kliimapoliitika ja biokütuste aruandlus ning KHG kauplemissüsteemide koordineerimine ja arendamine

Kliimaministeeriumi alameetme tulemusel valmib riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmiseks vajalik kliimapoliitika-alane aruandlus, selle arendus ning biokütuste alane aruandlus, sh: iga-aastane kasvuhoonegaaside inventuur. Koostatakse KHG heite ja kliimapoliitika alast riiklikku kohustuslikku aruandlust ning uuendatakse või täpsustatakse kasvuhoonegaaside heite ja kliimapoliitika alast aruandluse meetodikat, samuti kaetakse EL-i HKS halduskulu.

Rahandusministeeriumi alameetme raames kaeti süsiniku piirimeetme halduskulu ja uuendati vastavusdokumentide infosüsteemi.

Valitsemisalade ülesed meetmed

Tabel 7. Perioodi 2021+ valitsemisalade üleste meetmete vastutajad ja finantsandmed

Valitsemisalade ülesed meetmed	vastutaja	eelarve RESis	kohustustega kaetud	tekkepõhine kulu kokku 2021-2025	sh tekkepõhine kulu 2025
--------------------------------	-----------	---------------	---------------------	----------------------------------	--------------------------

Uuringud-analüüsid kliimaenergiaeesmärkidesse panustamiseks: nn TAN protsessi alameede, KLIM alameede	KLIM	5 700 000	3 296 666	1 310 034	985 934
Uuringud-analüüsid kliimaenergiaeesmärkidesse panustamiseks: nn TAN protsessi alameede, REM alameede	REM	2 000 000	1 980 000	768 635	581 319
Uuringud-analüüsid kliimaenergiaeesmärkidesse panustamiseks: nn TAN protsessi alameede, SIM alameede	SIM	650 000	649 785	279 755	279 755
Uuringud-analüüsid kliimaenergiaeesmärkidesse panustamiseks: taotlusvoorude alameede	KLIM	8 300 000	2 158 505	52 400	52 400
Kliima-energiapoliitika eesmärkidel pilootprojektide toetamine					
Sh avatud taotlusvoor	KLIM	9 335 000	413 400	149 600	149 600
Sh kvaternaarisetete geotermalaenergia kasutamise pilootprojekt AVATAR	KLIM	1 250 000	1 250 000	94 295	94 295
Sh meretuuleenergia arendamise koostööprojekt ELWIND	KLIM	5 665 000	5 115 000	289 880	289 880
Sh loodusmaja rajamine	KLIM	33 300 000	33 300 000	33 300 000	30 936 475
Säästva liikuvuse pilootprojektide toetamise alameede	REM	10 000 000	1 740 000	0	0
Kliima- ja energiaeesmärkidele suunatud koostööprojektide kaasrahastamine: avatud taotlusvoor	KLIM	10 000 000	1 739 623	614 429	614 429
Kliima- ja energiaeesmärkidele suunatud koostööprojektide kaasrahastamine: projekt LIFESIP AdaptEst	KLIM	3 600 000	3 600 000	1 982 188	988 779

3.17. Uuringud-analüüsid kliima-energiaeesmärkidesse panustamiseks

nn TAN protsessi alameede

- Nn TAN protsessi alameetmes rahastatakse kolme uuringut.

- KliMi haldusalas „**Maa- ja mullakasutuse juhtimissüsteem mullastiku teenuste efektiivseks ja jätkusuutlikuks kasutamiseks, elurikkuse kaitseks ja kliimamõju vähendamiseks**“. Uuringu tulemusel luuakse riigile innovaatiline ja ressursikestlik maa- ja mullakasutuse seire- ja juhtimissüsteem, mis on edaspidi terviklike ja kvaliteetsete maahõive ruumiotsuste planeerimise ja suunamise aluseks. Luuakse üleriigiline suuremõõtkavaline mullastikukaart, täiustatakse kasvuhoonegaaside (KHG) aruandlust hinnates LULUCF sektori metsamaa mineraal- ja turvasmuldade ning põllu- ja rohumaade KHG voogude ja süsinikuvaru dünaamikat. Järgmised lepingud on sõlmimisel. 2025. aastal **koostati tulevase maa- ja mullakasutuse, sh maahõive otsuseid toetava juhtimissüsteemi loomise jaoks tausta ja tervikpildi koondülevaade** ning mullaseire ja vastupidavuse direktiivi rakendamisega seotud seire- ja hindamiskulude hinnang.
- REMi haldusalas "**Moodsad ARetustööriistad targaks toidujulgeoleku Tagamiseks (MARTA)**". Toetuse eesmärk on toidujulgeoleku tagamiseks vajaliku kaasaegse, paindliku ja jätkusuutliku täppissordiaretuse oskusteabe tekitamine ja rakendamine Eestis. 2025. aastal tehti näiteks nisu peaskasvamise põldkatse ja odra põldkatse genoomse valiku andmistiku loomiseks täppissordiaretuseks, õunapuu haigusresistentsuse uurimiseks fonotüübiandmeid ja kartuli lehemädaniku kindluse põldkatse.
- SiMi haldusalas „**Kriisihaavatavuse kujunemine, tulevikukriisid ja sekkumised ühiskondliku valmisoleku suurendamiseks**“. Projekti eesmärk on selgitada haavatavuse tekke mustreid kriisides, keskendudes ühiskondlike tugistruktuuride toimimisele ja kommunikatsiooniga seotud haavatavuse teguritele. 2025. aastal analüüsiti Eesti viimase aja kriisijuhtumeid fookusega haavatavuse kujunemisel ja kerksuse suurendamise võimalustel ja koostati nende andmete põhjal **haavatavusindeks**.

- *Uuringud-analüüsid kliimaenergiaeesmärkidesse panustamiseks: taotlusvoorude alameede*

Meetme eesmärk on toetada ministeeriumite uuringuid ja analüüse, mille tulemused toetavad atmosfääriõhu kaitse seaduse § 161 lõikes 4 sätestatud kasvuhoonegaaside heitkoguse teket piiravate kliima- ja energiaeesmärkide saavutamist või aitavad sihitada nende eesmärkide saavutamiseks vajalikke investeeringuid. Esimeses taotlusvoorus 2024. aasta lõpus sai rahastusotsuse üheksa projekti, mis on kõik käimas. Näiteks uuritakse **iseteckeliste ankruvalade mõju keskkonnale ja meresõiduohutusele** Soome lahes, **korterelamute renoveerimise õiguslikke takistusi** ja avaliku sektori asutuste **toitlustuse riigihangete keskkonnahoidlikkuse kriteeriume**. 2025. aasta lõpus avati teine taotlusvoor.

3.18. Kliima-energiapoliitika eesmärkidel pilootprojektide toetamine

- *Kliima-energiapoliitika eesmärkidel pilootprojektide toetamise alameede*

Meetme neli tegevust on KliMi haldusalas.

- Eesti kvaternaarisetete geotermaalenergia kasutamise pilootprojekti AVATAR tulemusel selgitatakse kvaternaarisetete geotermaalenergia lahendusteks sobivad asukohad, tehniline ja majanduslik teostatavus vähese heitega energialahendusena kütteks, jahutamiseks ja energia salvestamiseks erinevates hübriidenergiasüsteemides. Valitud on **pilootalad Tõrvas, Rõuges ja Põlvas**.
- Eesti-Läti ühise **meretuulepargi ELWIND eelarendamine**. Jätkab perioodi 2013-2020 vahenditest rahastatava projekti tegevusi. 2025. aastal alustati perioodi 2021-2030 vahendite arvelt ELWIND Eesti ala ning maismaad ühendavate kaablikoridoride merepõhja elustiku, elupaikade ja veekvaliteedi uuringuga keskkonnamõju hindamise programmi alusel.
- **Loodusmaja rajamise toetus**. Loodusmaja on suurima puitehitise pilootprojekt, mis võimaldab demonstreerida mitmeid innovaatilisi puitlahendusi kontorihoonetes ja suuresildeliste katuste ehitamisel. Näiteks on viiekorruseline Dokihoone Eesti kõrgeim uusehitis, mille kõik kande- ja jäigastuselemendid on puitmaterjalidest. Puidu kasutamine ehitusmaterjalina tekitab väiksema keskkonnajalajälje ehitusetapis, kompleks talletab umbes 3900 tonni biogeenset süsinikku. 2025. aasta lõpuks olid valmis Dokihoone, Linnamaja ja Muuseumihoone hoonekarbid, siseseinad ja kommunikatsioonitrassid.
- Avatud taotlusvoor **kasvuhoonegaaside heidet vähendavate investeeringute toetuseks ettevõtetele**. Toetuse eesmärk on vähendada ettevõtete kasvuhoonegaaside heidet tooteühiku kohta ning toetades innovaatilisi investeeringuid. Esimene taotlusvoor toimus 2025. aastal, esitati üheksa taotlust, millest rahastati kuus, näiteks Tartu, Halanga, Oisu ja Vinni biogaasijaama CO₂ puhastamise ja pudeldamise projektid ja Auvere energiakompleksi 50 MW-ne elektrodaurukatla investeering.
- *Säästva liikuvuse pilootprojektide toetamise alameede.*

REMi säästvat liikuvust toetavad ja eelkõige ühistranspordi kasutamist ergutavad pilootprojektid, mis edendavad KOV ühistranspordi, koolitranspordi ja sotsiaaltranspordi üleminekut heitevabale transpordile. 2025. aastal valmisid toetuse andmise tingimused **elektribusside ostuks avalikuks liiniveoks ja õpilastranspordiks**, taotlusvoor avati 2026. aasta jaanuaris.

3.19. Kliima- ja energiaeesmärkidele suunatud koostööprojektide kaasrahastamine

- *avatud taotlusvoor*

Meetmega toetatakse välisrahastusest toetust saanud kliima-energiaeesmärkide täitmisele suunatud projektide omafinantseeringu katmist nii ministeeriumitele ja nende allasutustele kui ka KOV-idele, teadusasutustele kui kõrgkoolidele. Esimeses **taotlusvoorus ministeeriumitele** ja allasutustele toetati **nelja projekti**. Kohalikele omavalitsustele, kõrgharidusasutustele ning teadus- ja haridusasutustele suunatud taotlusvoor toimus 2025. aasta lõpus, taotlusvooru laekus kümme taotlust. Heitkogusega kauplemise süsteemi seirekomisjoni otsuse alusel rahastatakse meetmest LIFE projekti „**Ühiste jõupingutuste võimestamine süsteemse muutuse toetamiseks Eesti veemajanduskavade elluviimisel Lääne-Eesti vesikonnas**” riikliku kaasfinantseeringu osa. Pikaajalise projekti esimene aasta oli ette nähtud toimiva

projektijuhtimissüsteemi ülesehitamiseks. Töötati välja mitmetasandiline valitsemismudel ja **valgakoordinaatorite süsteem**, kaasati põllumajandustootjaid ning paigaldati järvedele poijaamad. Samuti viidi läbi **Harku järve ja Haapsalu lahe biomanipulatsiooni** ettevalmistavad tegevused (seire ja asukohtade valik). Teadlikkuse tõstmiseks ja sidusrühmade kaasamiseks viidi läbi **talguid, seminare ja õppepäevi ning** alustati „saastaja maksab“ põhimõtte analüüsiga.

- *projekt LIFE-SIP AdaptEst*

KliMi juhitava projekti eesmärk on suurendada erinevate ökosüsteemide vastupanuvõimet muutuvus kliimas, parandada ühiskonna valmisolekut kliimamuutustega kohanemiseks ning tagada sotsiaal-majanduslik positiivne mõju ressursside säästva kasutamise kaudu. 2024. aastal **kaardistati kliimamuutustele tundlikud veekogud**, tehti katsetusi vee taaskasutusstrateegia koostamiseks ja heitveele sobilike kasutusala leidmiseks põllumajanduses ja tööstuses, **loodi metsakultuuride katsealad**. Alustati on kliimaprojektsioonide koostamist, **valminud on uus tulehukaart ja väikekiskjate ohjamiskava**.

Õiglasele üleminekule kaasaaitamise meetmed

Tabel 8. Perioodi 2021+ õiglasele üleminekule kaasaaitamise meetme vastutaja ja finantsandmed

Õiglasele üleminekule kaasaaitamine	vastutaja	eelarve RESis	kohustustega kaetud	tekkepõhine kulu kokku 2021-2025	sh tekkepõhine kulu 2025
Õiglase ülemineku eesmärkidesse panustavate kliima-energiaeesmärkidel tegevuste toetamine Ida-Virumaal	MKM	6 000 000	0	0	0

3.20. Õiglase ülemineku eesmärkidesse panustavate kliima-energiaeesmärkidel tegevuste toetamine Ida-Virumaal

Kuna Ida-Virumaal on õiglase ülemineku fondi abil tehtud investeeringute tulemusel tekkimas kaasaegset ja põlevkivi mitte kasutavat tööstust, mis kaasaegsele tööstusele omaselt on ka elektriintensiivne, siis selle meetme ellu kutsumise eesmärgiks on võimaldada võrguühenduste rajamine, toetamaks õiglase ülemineku fondieesmärkide saavutamiseks tehtud investeeringuid. **2025. aastal koostati toetuse andmise tingimused, taotlusvoor avati 2026. aastal.**

Ökosüsteemide kaitse ja taastamise meetmed

Tabel 9. Perioodi 2021+ ökosüsteemide kaitse ja taastamise meetmete vastutajad ja finantsandmed

Ökosüsteemide kaitse meetmed	vastutaja	eelarve RESis	kohustustega kaetud	tekkepõhine kulu kokku 2021-2025	sh tekkepõhine kulu 2025
Ökosüsteemide kaitse ja taastamise toetamine: looduskaitsetööd (sh taastamine) elupaikade ja liikide soodsa seisundi saavutamiseks	KLIM	10 000 000	1 296 228	786 456	783 002
Metsastamise toetus (metsa istutamine mittemetsamaale)	KLIM	4 353 000	0	0	0
Erametsade kliimakindla majandamise toetus (raielankide uuendamine istutamise teel metsamaal)	KLIM	3 775 000	429 513	394 624	394 624

3.21. Ökosüsteemide kaitse ja taastamise toetamine: looduskaitsetööd (sh taastamine) elupaikade ja liikide soodsa seisundi saavutamiseks

Meetme eesmärgiks on elupaikade kaitse ja taastamine EL looduse taastamise määruse tingimuste täitmiseks. Määrus seab konkreetsed eesmärgid kaitstavate liikide ja elupaikade taastamiseks aastateks 2030, 2040 ja 2050. 2025. aastal alustati **riikliku looduse taastamise kava** koostamisega. Väljaspool NATURA alasid riiklikul kaitsealal taastati **pärandniite ja rajati karjatarasida**. Hooldati pehme koeratubaka kasvukohta, tehti töid madala arvukusega kõre asurkondade sigimise toetamiseks ja noorte konnade taasasustamiseks. Tehti **erakorralisi töid neljal üksikobjektil Harjumaal: Kevade 7 tammed, Karjaverre ehk Kapa tamm, Pärnamäe pärn, Mäe Niin pärn**.

3.22. Metsastamise toetus

Toetuse eesmärk on tagada aktiivsest kasutusest väljas olevatel maadel efektiivne süsiniku sidumine sinna metsa rajamise ja hooldamisega. 2025. aastal valmistati ette toetuse andmise tingimused. Esimene taotlusvoor avati 2026. aastal.

3.23. Erametsade kliimakindla majandamise toetus

Toetuse eesmärk on erametsade süsiniku sidumise võime suurendamine, elurikaste ja mitmekesiste puistute rajamine, metsaressursi kvaliteedi parandamine ja metsamaa tootmispotentsiaali efektiivsem kasutamine pärast uuendusraiet või metsa hukkumist. 2025. aastal toimus kaks avatud taotlusvooru, esimeses taotlusvoorus määrati toetust **puude istutamiseks, hooldamiseks ja maapinna ettevalmistamiseks 4511 hektarile**, teise taotlusvooru tulemuste selgumine jäi 2026. aastasse.

Tabel 10. Perioodi 2021+ ettevõtete meetmete vastutajad ja finantsandmed

Ettevõtete meetmed	vastutaja	eelarve RESis	kohustuste ga kaetud	tekkepõhine kulu kokku 2021-2025	sh tekkepõhine kulu 2025
Energiatõhususe ja puhaste tehnoloogiate alase teadus- ja arendustegevuse toetamine EL HKS sektorites (Sh vesiniku IPCEI projektide alameede)	MKM	57 160 000	57 160 000	5 810 881	5 408 644
Laevaehitusettevõtete toetus: laevade ümberehitus taastuenergia kasutuseks	KLIM	25 000 000	640 500	129 200	129 200

3.24. Energiatõhususe ja puhaste tehnoloogiate alase teadus- ja arendustegevuse toetamine EL HKS sektorites (Sh vesiniku IPCEI projektide alameede)

Meetmest toetatakse energiatõhususe ja puhaste tehnoloogiate alast teadus- ja arendustegevust EL HKS sektorites - IPCEI koostöö raames kolme vesinikutehnoloogiate arendusprojekti elluviimise toetamiseks, EL tasemel antud riigiabiloal alusel ning koosmõjus teistest avaliku sektori allikatest neile projektidele antava toetusega.

2025. aastal jätkas **Skeleton Technologies superaku tehnoloogia arendamise** projekti tegevustega, Elcogen **nikli- ja koobaltivabade kõrgetemperatuursete keraamiliste elementide arendusega**, mis oleks võimelised töötama nii kütuseelementide kui elektrolüüsielementidena ja Stargate Hydrogen Solutions **järgmise põlvkonna leeliselise elektrolüüsiseadme väljaarendamisega kasutades keraamiliste nano-osakeste tehnoloogiat**. 2025. aastal on suurimaks väljakutseks osutunud ning vesiniku IPCEI-de rakendamist takistanud süsteemsed probleemid kogu Euroopas: aeglane turu kujunemine, regulatiivne ja rahaline ebakindlus, kulude kasv ning nõudluse puudumine. See on mõjutanud ka Eesti projekte, mis on taotlenud või taotlema projektide pikendamist.

3.25. Laevaehitusettevõtete toetus: laevade ümberehitus taastuenergia kasutuseks

Toetuse eesmärk on laevade ümberehitamisega laevandussektori kasvuhoonegaaside heitkoguse vähendamine, et aidata kaasa Eesti ja Euroopa Liidu kliimaeesmärkide saavutamisele. 2025. aastal avati esimene taotlusvoor ja koostati riigiabiloa eelteatis.

4. Lennunduse lubatud heitkoguse ühikute enampakkumistulu kasutamine

Tabel 11. Lennunduse ühikute arvelt rahastatava meetme vastutaja ja finantsandmed

Lennunduse ühikute tulu arvelt rahastatavad tegevused	vastutaja	eelarve RESis	kohustustega kaetud	tekkepõhine kulu kokku 2014-2025	sh tekkepõhine kulu 2025
Lennunduse ühikute tulu arvelt rahastatavad tegevused	KLIM	3 453 254	1 746 676	1 540 953	120 512

Meetme „Rohetehnoloogiaalase ettevõtluse arenguprogrammide ja üldhariduskoolide õpilaste teadlikkuse suurendamise projektide toetuse andmise tingimused ja kord“ raames toetatakse **rohetehnoloogia alase noorte teadlikkuse edendamist koolides**.

2024. aasta lõpus avatud gümnaasiumiastme õpilaste roheoskuste arendamisele suunatud taotlusvooru tulemused selgusid 2025. aastal. Koolid soetavad **vajalikke vahendeid** taastuenergia õpetamiseks või keskkonnaseire/kliimamuutuste mõju **uurimusliku õppe läbiviimiseks**, koolidesse kutsutakse keskkonnaeksperte, kellega arutada kliimamuutuste või energiakasutuse üle või kelle juhendamisel teha praktilisi töid. Võimalik on korraldada õppepäevasid, töötube, ainetunde, konverentse või külastada rohetehnoloogia ettevõtteid. Rahastati 26 kooli projekte, jätkus ka eelmiste taotlusvoorude projektide elluviimine.

Lisaks hinnati 2025. aastal [23 avaliku sektori organisatsiooni kasvuhoonegaaside heidet ja keskkonnajalajälge 2024. aastal](#). Ministeeriumite arvestuses kõige suurem KHG heide töötaja kohta oli Riigikantseleis ja Kaitseministeeriumis, kõige väiksem Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumis, Sotsiaalministeeriumis ja Rahandusministeeriumis.

Aasta lõpus valmistati ette vahendite suunamist digitaalsete lahenduste arendamiseks ja alustati õpilaste rohetehnoloogia programmi uuendamist.